

Nyelvi revitalizáció és identitásépítés egy nemzetiségi településen

1. Bevezetés

Kutatásom célja, hogy felmérjem egy nyugat-dunántúli horvát nemzetiséggel rendelkező településen (Kópházán) a faluban tapasztalható nyelvmegtartó, identitásépítő törekvéseket, valamint azt, hogy a horvát nyelv presztízsének növekedése és az identitásépítő törekvések milyen mértékben befolyásolják a nyelvcseré és nyelvmegőrzés egy időben jelen levő folyamatát.

Joshua Fishman művei alapvetőek a nyelvi tervezéssel, revitalizációval és a kétnyelvű oktatással kapcsolatos kutatásokban. Fishman (1991) nyolclépcsős skálája segítségével megállapítható egy adott nyelv veszélyeztetettségének a mértéke, valamint a nyelvcseré visszafordítására alkalmazandó stratégia is.

Paulston (1994) megállapítása szerint (in Borbély Anna 2001) a sztenderd, valamint az írott változat ismerete lassíthatja a nyelvcseré folyamatát. Az általam vizsgált nyelvi közösség általános iskolájában a horvát nyelv sztenderd változatát tanítják, ennek megfelelően feltételezem, hogy a sztenderd változat tanítása hozzájárul ahhoz, hogy Kópházán megmaradjon a horvát nyelv jelenléte.

A Magyarországon és a Burgenlandban (Ausztria), valamint a Horvátországban élő horvátok közötti kapcsolatok intézményes, illetve egyéni kiépítése a horvát nyelv presztízsének növekedéséhez vezetett a vizsgált közösségben is, ami elősegíti a nyelvi revitalizációt.

2. Módszertan

Az adatgyűjtés előzményeként 2004 óta számtalan kulturális, iskolai és egyházi rendezvényen vettem részt a nyelvi közösségben. A résztvevő megfigyelés volt a módszerem az előzetes adatgyűjtés során is, s az így kapott adatokat, információkat egészítettem ki irányított interjúkkal (Bartha, Borbély, Nyelvtudományi Intézet). A kutatást rétegzett mintavétellel, tudatosan kiválasztott mintával valósítottam meg. Tartalomelemzés segítségével vizsgáltam az interjúk során adott válaszok mögött meghúzódó motivációs rendszert. A teljesség kedvéért dokumentumelemzést végeztem a községben megjelent kiadványokról.

3. Eredmények

A kutatás eredményei arra engednek következtetni, hogy a középkorú generáció esetében lassul a nyelvcseré folyamata, a fiatal generáció pedig a horvát nyelv sztenderd változatának megtanulása útján kívánja megőrizni horvát identitását. Összességében tetten érhető a községben a nyelvcseré megfordításának folyamata.

4. Következtések

A grádistyei és a sztenderd horvát nyelv presztízsének növekedése a nyelvi közösség beszélőit arra készíteti, hogy meglévő nyelvtudásukat aktivizálják, s ezek az egyéni törekvések az intézményes programok segítségével hozzájárulnak a nyelvcseré megfordítása bizonyos mértékű megvalósulásához. A téma tudományos feldolgozása elméleti segítséget jelenthet a nyelvcseré megfordításán dolgozó helyi aktivistáknak.

Irodalom

- Binder Györgyi et al 2011. Jelentés a nemzeti és etnikai kisebbség általános iskolai nevelés-
oktatás helyzetéről. Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogok Országgyűlési Biztosa. Budapest.
- Bartha Csilla 1999. A kétnyelvűség alapkérdései: Beszélők és közösségek. Budapest: Nemzeti
Tankönyvkiadó.
- Borbély Anna 2001 Nyelvcseré (Language shift) Budapest: MTA Nyelvtudományi Intézet.
- Fishman, Joshua 1991. Reversing Language Shift. Cambridge University Press.
- De Fina-Perrino 2013. Transnational Identities. Applied linguistic. Special Issue,
2013: 509- 515.
- Horváth Sándor 2005. A grádistyei horvátok XVI–XX. századi asszimilációjának példái.
Kisebbségkutatás 2005. 2: 181-193.
- Sokcsevics Dénes: A magyarországi horvátok rövid története.
http://www.lib.pte.hu/sites/ptebtkscan/mellekletek/2013_20/2013_20_horvat_1.pdf (2015. április
5.)
- Szoták Szilvia 2004. Veszélyeztetett nyelvek. Kisebbségkutatás 2004.1: 37-49.
- Tyran, K. Identitäre Verortungen entlang der Grenze. Verhandlungen von Sprache und
Zugehörigkeit bei den Burgenländischen Kroaten. Biblon Media. Leipzig, 2015.
- Zoltán András 2001. A kisebbségi szláv nyelvek szociolingvisztikai tipológiája. Kisebbségkutatás
2001: 1.

Források

Kópházi Hírek. Kópháza Önkormányzatának Tájékoztatója. 2000-2016